

מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

האם יש חיוב לנקות את השיניים בשבת לפני שיוצא לרשות הרבים

שלא יעבור על הוצאה?

בפרשתן ט"ז כ"ט אל יצא איש ממקומו.

הנה בגמ' עירובין י"ז ע"ב דרשינן דכוונת הפסוק על איסור הוצאה.

וכתבו התוס' שבת ב' ע"א וכן עירובין י"ז ע"ב דדרשינן אל יצא עם הכלי ללקט המן.

הנה איתא במשנה כריתות י"ג ע"ב, ומובא בגמ' שבת ק"ב ע"א אם היה שבת והוציא אוכלין בפיו חייב על איסור הוצאה.

ובראשונים הקשו: מהא דתנן במשנה שבת צ"ב ע"א המוציא בפיו פטור.

ומתראים: אוכלין שאני שדרך הוציאן בפיו, משא"כ שאר דברים, כן תרצו בתוס' שבת צ"ב ע"א.

יש לחקור האם יש חיוב לנקות את השיניים לפני שיוצא מהבית בשבת כדי שלא יעבור על איסור הוצאה או דילמא אינו צריך לנקות.

הנה במנחת שבת קונטרס אחרון ס"ק י"א כתב יש לצדד לצאת לרשות הרבים בבשר שבין השיניים, יען דהויא מלאכה שאינה צריכה לגופה, וגם הויא הוצאה כלאחר יד, ובצירוף שאין בו כשיעור הוצאה שהוא כגורגרת.

ומקשה: הרי בגמ' שבת ק"ב מבואר דהמוציא אוכלין בפיו הויא דרך הוצאה בכך.

ומתיר: דהמעין שם בגמ' ובפירוש רש"י יראה דלא מקרי דרך הוצאה בכך, אלא דווקא בהוציא אוכלין בפיו משום שצריך לאכול בהליכתו, דאז אמרינן דאחשיבה להוצאה זו בפיו, משא"כ בבשר שבין השיניים אין שייך סברא זו, ומי"מ היכא דאפשר לנקר הבשר קודם צאתו אולי נכון להחמיר.

ובשמירת שבת כהלכתה פרק י"ח הערה ח' כתב שמעתי מהגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל דאפילו ברשות הרבים אין להחמיר אלא בשעה שמרגיש בו ואינו יכול לסבול או מפני הכיעור שנראה לפעמים מבחוץ, דרק אז אפשר דחשיב כרוק שנתלש או כיחו וניעו שעומדין להוצאה מפיו.

וכן נשמע: מזה שלא נזכר בשום מקום שחייב אדם לשטוף פיו לפני שיוצא לרשות הרבים, כמו שהזהירו לענין בשר בחלב להסיר את הבשר שבין השיניים עין יורה"ד סימן פ"ט ס"ק א' ולכן אפשר דהרי זה בטיל לגבי הגוף וצ"ע למעשה.

וכן בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן ל"ח דן אי מותר לצאת בשבת עם הפירורים שבין שיניו, וכתב להוכיח דמזה דלא כתבו הפוסקים דבכה"ג שאין לו במה לחצוץ שיניו, יש לדקדק שלא לאכול דבר המודבק בין השיניים, משום שמא ישכח ויצא לרה"י, והאוכל בין שיניו, חזינן דלא חיישינן להכי.

וכתב שם: דאין לפטור משום הוצאה כלאחר יד, משום דכן דרך הוצאת שבין השיניים, וכמש"כ ברבינו יהונתן עירובין ק"ב על הא דרוק, וז"ל אף על גב דאמרינן בגמ' שבת צ"ב ע"א המוציא כלי בפיו ובמרפקו פטור, לא דמי התם אין דרך להוציא כלים בפיו, אבל הרוק או דברים שדרכם בכך, מחייב חטאת, ובודאי הא דבין השיניים, הוי בכלל דברים שדרכם בכך, ואם היה מתכוון, והיה מלאכה הצריכה לגופה, וגם היה בו כשיעור, היה בזה חיוב חטאת, אבל כיון שאין מתכוון, והוי מלאכה שאין צריכה לגופה, וגם חצי שיעור אין בזה חשש דאורייתא, אבל נכון להזהר בזה, למי שאפשר, לנקר את בין השיניים קודם שיוצא לחוץ.

ובטעם מה שאין העולם נזהרים בזה: נראה לענ"ד דהעיקר בזה, משום שהוא דבר שאי אפשר להזהר בזה כמה פעמים, שהולכין בשבת על סעודת מצוה, או שמתארחים אצל אחרים.

וכן בתשובות והנהגות חלק א' סימן רמ"ו כתב שמעתי בשם האדמו"ר הצדיק רבי זוסיא פורטוגל זצ"ל מסקולען שהדפיס אזהרה לא לצאת לחוץ בשבת עד שינקר בין שיניו שלא יישאר שום שיירי מאכל כלל שראוי לחשוש להוצאה.

אמנם האמת שכמעט אי אפשר לנקר לגמרי, ונראה שאם אין בשיירים חזותא ולא ניכר ולא חשוב כלל, גרע מחצי שיעור ואין בזה אסור, ועיין בט"ז סימן שכ"ו סק"ב דבגוונא שא"א ליהזר ל"ג ביה רבנן בהוצאת המים שעל גופו, ולא דמי לרוק שנתלש עיין סימן ש"ג וביאה"ל שם שנעקר ועומד בפניע שמקפיד עליו ורצונו לבלוע שמפריעו כשהוא בפיו וחשוב ולכן אסור, אבל פירורים אלו לא חשובים כלל, וגם אין דרך הוצאה אלא אם אוכלים בתוך פיו ולא כשהם בין השיניים ממש, ולכן לא נהגו להקפיד בזה, ובמלאכת שבת צריך מלאכה חשובה דהיינו מלאכת מחשבת וכאן לא ניחא ליה בהוצאה אין בזה קפידא ובטל לגופו כיון שאינו עומד לנקר להוציא.

קול המעדנים

הודעה משמחת לרבבות הקוראים
אפשר לשמוע מידי שבוע בשבוע שיעורים מתוקים
בהלכה ובאגדה באידיש ובעברית

ע"י מערכת קול המעדנים 0799-360912

וכן ע"י מערכת קול הלשון 073-2951280

וכן אפשר לשמוע וארט קצר על הפרשה במשך עשר דקות
ע"י מערכת קול הדף 026400000-199-8

תגובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש
פקס: 077-4448278 מייל: LEVIBER@GMAIL.COM
לבידורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג רבי יוסף קרביץ שליט"א

מודיעין עילית

מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת

לרגל שמחת החלאקה לבנו כמר יהודה נ"ו

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירווה נחת מכל יוצאי חלציו ויצלח בכל אשר יפנה

אדם שנסע לשבת האם יש איסור לטלטל את החפצים שבעירו

כיון שהחפצים כרגלי הבעלים?

בפרשתן ט"ז כ"ט אל יצא איש ממקומו.

בגמ' ערובין י"ז ע"מ ב' דרשינן דקאי על איסור תחומין.

ואיתא במשנה ביצה ל"ז ע"א הבהמה והכלים כרגלי הבעלים.

נחלקו הפוסקים: האם דין זה דהבהמה והכלים כרגלי הבעלים הויא דאורייתא או דרבנן.

המגן אברהם אור"ח סימן ת"ד ס"ק א' הביא בשם תשובת הרלב"ח סימן כ"ח שכתב להוכיח מהא דילפינן תחומין דאורייתא מקרא דכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, דלישנא דקרא משמע להדיא דאין איסור אלא יציאת איש, ומנלן להוסיף דאף בהמה וכלים נאסרו, אלא ע"כ דדין תחומין דאורייתא זה רק על אדם, והא דתנן דרגלי הבהמה כרגלי הבעלים, זה רק דין דרבנן.

אבל בשו"ת מהר"ם אלשקר סימן מ"א כתב דהא דרגלי הבהמה כרגלי האדם הויא דאורייתא.

ובישועות יעקב סימן ת"ד ס"ק ב' כתב לחדש דלא נחלקו הרלב"ח ומהר"ם אלשקר אלא גבי בהמתו אם שבתתה כרגלי בעליה, אולם גבי חפציו וכליו של אדם כ"ע מודים דאין איסור הוצאתן אלא מדבריהם.

ובמנחת חינוך מצוה כ"ד ס"ק ח' כתב דמחלוקת אחרונים הנ"ל היא בר מחלוקת ראשונים דאיתא בגמ' ערובין ע"ט ע"ב אהא דאיתא התם גגוב של תבן שבין שני תחומי שבת היינו בור רחב להכניס בו תבן, ואם בין שני תחומין הוא חציו בעיר זה וחציו בעיר אחרת אלו נוטלין ואוכלין מתוך תחומין ביו"ט ופר"ך בגמ' פשיטא ומשני לא צריכא אלא לרבי עקיבא דאמר תחומין דאורייתא מהו דתימא לגזור דילמא אתי לאחלופי, ופירש רש"י דיחילף ויקח מתחום שאינו שלו וקעבר דאדאורייתא, הרי להדיא דגם בכלים הויא דאורייתא.

אבל בריטב"א שם תמה על רש"י דהא על כלים רק דרבנן, וכתב דכוונת הגמ' דחייש שמא יצא בעצמו חוץ לתחום, עכ"פ חזינן דהויא מחלוקת ראשונים.

יש לחקור מי שנסע לשבת למקום אחר האם יש איסור לטלטל את החפצים שהשאיר בעירו כיון דהויא כרגלי הבעלים אסור לטלטל החפצים שנשאיר בעירו.

מעדני אשר: הנה לשיטת התוספות עירובין מ"ז עמוד ב' דכשהבעלים בעיר אחרת לא הוי כרגלי הבעלים ומ"מ בני שבתה הם יותר מן ההפקר ויש להן אלפים אמה לכל רוח, לפי הנ"ל בודאי שמוותר לטלטלם, עיין רש"י שם שהקשה דבביצה ל"ט משמע דגם כשהבעלים מחוץ לעיר הרי הם כרגלי הבעלים.

אבל לשיטת הרשב"א עירובין מ"ז ע"מ ב' בשם הראב"ד דאם אינן עמו בתחומו לא יזיזום ממקומו וכדתנן בביצה ל"ט מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר אצלו לא יביאו לו מפירותיו ואם עירב הוא פירותיו כמוהו, א"כ בודאי שצריך להקפיד לא לטלטל חפצים ממי שנסע לעיר אחרת.

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן ע"ט נשאל בשאלה הנ"ל דשנינו ביצה ל"ז ע"א הבהמה והכלים כרגלי הבעלים, וקיימ"ל סימן שצ"ז ס"ק י"ז שאפילו כשהבעלים מצוים מחוץ לתחום פירותיו כמוהו וגם אסור להזיזם כמש"כ בבבאור הלכה סימן ת"א ס"א, וכדעת הרשב"א וראב"ד עירובין מ"ז ע"ב, ודלא כפרש"י ותוס' שם, וא"כ יהיה נפ"מ גדולה למעשה ולא ראיתם נזהרים בזה, כגון כשאחד נוסע לשבות בשבת חוץ לתחום, יהיה אסור להשתמש בחפציו או ספריו אף שאינו מקפיד על כך, ויהיה אסור לטלטל יותר מדי אמות.

וכותב השבט הלוי: דצריך להחמיר גם בעיר לא לטלטל יותר מארבע אמות.

ובספר נתיבות שבת פ"מ הערה ב' כותב שזה פשוט שכל העיר לגביהם כדי אמות, וגם בספר תיקון עירובין הלכות עירובין תחומין פ"ד הערה כ"ח כ"ט האריך בזה, וגם כן כותב שודאי כל העיר כד' אמות דמי, ועיין בשו"ת מנחת שלמה סימן ט"ו, וכן בשו"ת מגדלת אליהו ח"ג סימן צ"ב.

מדוע הנשים אמרו שירה רק על זה שהסוסים טבעו בים?

בפרשתן ט"ו כ"א ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבה רמה בים.

יש להקשות: מדוע הנשים אמרו דווקא שירה על זה שסוסי פרעה טבעו בים, ולא אמרו שירה על גאילת עצמן, כד מקשה החתם סופר שם, וכן בתפארת יהונתן, וכן בדברי דוד לטורי זהב.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב במזרחי וכן בדברי דוד לטורי זהב דאיתא במכילתא על הפסוק ותען להם מרים "מגיד הכתוב שכשם שאמר משה שירה לאנשים, כך אמרה מרים שירה לנשים, והמכוון מדבריהם, לפי דעתי הוא, הודיע שלא הפסוק הראשון בלבד אמרה מרים עם הנשים, אלא כשם שאמר משה כל השירה כלה לאנשים, כך אמרה מרים כל השירה כלה לנשים, אלא שהכתוב קצר וכתב הפסוק הראשון ממנה, והשאר סמך על השירה הנזכרת, לפי הנ"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

ב. הרי כל המטרה של יציאת מצרים זה היה כדי לקבל התורה כמו דכתוב בפרשת שמות פרק ג' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה, א"כ בשלמא הגברים אמרו שירה על הצלת עצמן דהם יקבלו את התורה, אבל נשים לא רצו לשמוח ולומר שירה, שהרי הם לא קבלו את התורה ובלו תורה מה השמחה, אבל כשראו שסוסי פרעה טבעו בים, נתקשו הנשים מדוע נגזר מיתה על הסוסים מה עשו הסוסים, הרי רק המצריים עשו צרות לישראל ומדוע נענשו הסוסים, אלא מזה דחזינן שנענשו גם הסוסים רואים שמי שמסייע לשני הוא כמו שהוא עשה את הדבר, ולכן הסוסים שהם סייעו למצרים שהרי המצריים רכבו עליהם לכן נענשו, וכשראו הנשים את זה התחילו לומר שירה, דגם לנשים כתוב בגמ' שמקבלים שכר בגלל שהם מסייעים כמבואר בגמ' ברכות י"ז ע"מ א' וכן סוטה כ"א אמר ליה רב לרבי חייה נשים במאי זכיין באקריוי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, א"כ נמצא דמסוסי פרעה ילפינן דלנשים יש נמי חלק בתורה, ובה מובן מדוע כתוב "ותען" להם מרים דלכאורה קשה מי שאל אותם שאלה שהיה צריכים לענות, אלא שהגברים אמרו לנשים שאין להם לה' שירה כיון שהם לא שייכים בתורה, על זה ענתה להם מרים שירו לה' אנו כן יכולים לומר שירה, משום דמסוסי פרעה חזינן שמי שעוזר לשני הוא כמו השני שעושה את הדבר, כך תירץ ברדס יוסף בפרשתן בשם הבית יצחק.

ובזה מסבירים המפרשים: הא דכתוב בשיר השירים א' ט' "לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי" דלכאורה קשה מדוע דמתה האשה לסוסי פרעה, מה הדמיון אלא דהכוונה לומר דכמו שסוסי פרעה נחשבו כמו המצריים ממש כיון שסייעו א"כ רעיתי שמסייעת בבית לגדל את הילדים ועוזרת לבעל היא כמו שלמדה בעצמה, כך כתב הפני מנחם בספרו.

ג. לאנשים היה ההצלה נס, כי לא היה להם זכות להינצל, רק בשביל נשים צדקניות נגאלו, אבל בנשים היו בידם זכות, א"כ עיקר הנס היה להם טביעת מצרים, ולכן שררו רק על טביעת מצרים, כך תירץ בתפארת יהונתן בפרשתן, ע"ש עוד כמה תרוצים.

ד. כיון דלא גזרו להשליך, רק את הזכרים ליאור, א"כ מסתמא ראו שאין הבנות לוקים במים, לכן לא היה להם לומר שירה על שניצלו לכן לא אמרו שירה על גאולת עצמן, רק על זה שסוסי פרעה טבעו, כך תירץ בתפארת יהונתן בפרשתן.

האם יש חיוב לומר שירת הים בכל יום?

בפרשתן ט"ו א' אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת.

יש לחקור האם יש חיוב לומר שירת אז ישיר בכל יום או דילמא אין חיוב.

הנה האור החיים הקדוש בפרשתן כתב: דלכן כתוב אז ישיר לשון עתיד, לרמוז שמצוה לאומרה תמיד וקבעוה בתפלת שחרית בכל יום.

וכן בחזקוני כתב "ויאמרו לאמר" אמרו לאמר לדורות, להנהיג שיאמרו שירה זו תמיד בכל יום.

ובאבודרהם ברוך שאמר ופסוקי דזמרה כתב שתקנו לומר ויושע ה' ושירת הים, והוא זכר ליציאת מצרים.

אבל בטורי אבן מגילה י"ד ע"מ א' כתב: דשירת הים זו הוקבע חובה לדורות אלא לשעה בשעת הנס לחוד אמרוהו.

ובמחזור ויטרי סימן רס"ה כתב דעו כי שירת הים היה מנהגינו מנהג כל קהל רומא ומנהג כל קהילות אשר סביבותינו, ומנהג כל קהילות אשר בספרד מיום גלות ירושלם ועד עתה לומר כל השנה כולה בכל יום ויום זולתי תשעה באב בלבד, שאין אומרים אותה משום אבל, וכן בבית האבל אינו אומרים אותה כל שבעה ימים, ומנהג אבותינו תורה היא, ובכמה מקומות אמרי רבותינו בתלמוד ארץ ישראל מנהג מבטל את ההלכה, וכל שכן דבר זה שאין הלכה סותרתו ואין לו זכר בכל התלמוד, ושנהיגו רבותינו לאומרה יען כי הזמירות חובה היה עלינו לאומרה בכל יום דא"ר יוסי יהי חלקי מגומרי הלל בכל יום.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

שאלה א'

במכילתא ובמדרש תנחומא (סימן א) איתא דלכך הקיפן הקב"ה במדבר ארבעים שנה, משום שאמר הקדוש ברוך הוא אם אני מוליך דרך פשוטה עכשיו מחזיקין איש איש בשדה ובכרם ומבטלין מן התורה, אלא אני מוליך דרך המדבר ויאכלו את המן וישתו מי באר והתורה מתישבת בגופן. ועוד כששמעו הכנענים שישראל נכנסין לארץ עמדו ושרפו את הזרעים ועקרו את האילנות וקצצו את הנטיעות וסתרו את הבנינים וסתמו את המעינות, אמר הקדוש ברוך הוא אני הבטחתי את אברהם אביהם להכניסם בארץ מלאה כל טוב, הריני מעבך במדבר ארבעים שנה עד שיעמדו הכנעניים ויתקנו מה שקלקלו. ולכאורה קשה הרי בפרשת שלח כתיב בקראי להדיא שנענשו להתעבך במדבר ארבעים שנה על חטא המרגלים.

שאלה ב'

לכאורה צריך ביאור במה ראו את היד הגדולה כאן יותר מהעשר מכות, ומדוע דוקא כאן הגיעו ליראה ואמונה בה' ובמשה עבדו, הרי בעשר מכות היו נסים גדולים והיה בהן הוראה על כוח ה' בכל הקיים בעולם, בין בשמים ובין בארץ בין ביבשה ובין בים ובאוויר.

שאלה ג'

וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב. יעוין ביומא (נ"ב ע"ב) דמבואר דפסוק זה הוא אחד מהחמשה מקראות שאין להן הכרע, דאין כאן הכרע על תיבת "מחר", האם הכוונה צא והלחם בעמלק מחר, או שמחר אנכי נצב על ראש הגבעה. וקשה דאם בין כך אין לתיבה זו הכרע, א"כ מדוע באמת כתבה תורה "מחר", וגם מה החשיבות לדעת אם זה היה היום או מחר.

שאלה ד' - חידה

מצא קשר שהיה בין פרעה לדתן ואבירים בפרשת השבוע.

שאלה ה'

[ז,ו] ויעש כן משה לעיני זקני ישראל. יש לעיין מדוע עשה כן דוקא לפנייהם ולא לפני כל ישראל, כדמצינו במי מריבה (נפרי' חוקת כ, ז), אמנם שם נצטווה כן מפי ה', ומ"מ עדיין צ"ב מדוע נשתנה הציווי שם מכאן.

שאלה ו'

ברש"י, מה תצק אלי למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקדוש ברוך הוא לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונין בצרה. לכאורה תמוה הרי תפילה היא הדבר הכי טוב והכי מועיל שצריך לעשות תמיד, ומה הכוונה לא עת להאריך בתפילה.

שאלה ז'

ברש"י פרק יז, סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני בניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. קשה שבגמ' (סנהדרין קו) מבואר שהוא בא על שרפו ידיהם מן התורה.

שאלה ח' - חידה

כיצד יתכן שאדם נולד לו תינוק ביום שישי בין השמשות [דהדין שמילתו נדחית ליום ראשון] ובכל אופן שייך שיקים המצוה כתיקונה בשבת.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [נברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעה"י לספר שיצא לאור בעתיד בלי"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אדר

שמות הזוכים

הרב דוד אריה שלזינגר שליט"א מתיבתא דרב עמרם ירושלים

פרס שני 500 ₪

הבח' צבי קניבסקי נ"ו ישיבת תפארת ציון

איך אמרין בגמרא שישראל בטלו כמה ימים ללא תורה

הרי קראו קריאת שמע?

בפרשתן ט"ז כ"ב ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים.

איתא בגמ' ב"ק פ"ב ע"מ א' דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים, כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה, נלאו, עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת, ומפסיקין באחד בשבת, וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי, וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת, כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.

יש להקשות: איך אמרין שהלכו ישראל ג' ימים בלא תורה, הרי קראו קריאת שמע בכל יום, והרי איתא בגמ' נדרים ח' ע"מ א' ומנחות צ"ט ע"מ ב' דקריאת שמע נחשב כתורה, ואיך קאמר שהלכו ג' ימים בלא תורה, כך הקשה הפרי מגדים באשל אברהם ריש סימן קל"ה.

איכא כמה תרוצים:

- א. צריך לומר דמלבד קריאת שמע צריך לעסוק בתורה, כך תירץ הפרי מגדים באשל אברהם ריש סימן קל"ה.
- ב. שלא ילכו ג' ימים בלא תורה מתוך הכתב דווקא, הפרי מגדים באשל אברהם ריש סימן קל"ה.

ובשו"ת "בצל החכמה" ח"א ס"א ד"ה וכן יש כתב ליישב קושיית הפרי מגדים: שכאשר קורא קריאת שמע לחובתו אין זה חשיב כלל מצות ת"ת.

ומביא ראייה: מהא דאיתא בגמ' מגילה ג' דאיתא שם שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, דהקשו שם המפרשים דהרי גם מקרא מגילה היא תורה, ואיזה ביטול תורה יש בזה, ועי"ש ברש"י אלא דכיון שקורא את המגילה לשם קיום מצות קריאת מגילה, לא חשיבא קריאה זו לימוד, וכמו"כ גם לענין ק"ש מה שקורא לחובתו לא חשיבא לימוד תורה.

מדוע התורה נמשלה למים ולא לדבר מתוק שיעשה יותר חשק ללמוד?

הנה גמ' זו דאין מים אלא תורה, איתא כמה פעמים בש"ס ב"ק י"ז ע"מ א' ע"ז ה' ע"מ ב', ב"ק פ"ב ע"מ א'.

יש להקשות: מדוע המשילו את התורה למים דבר שאין לזה שום טעם, היה צריך להמשיל את התורה לדבר יותר מתוק שהיה חשק ללמוד.

ושמחתי כמוצא שלל רב, דמצאתי בחפץ חיים על התורה בפרשתן על הפסוק הנ"ל מקשה קושיא זו ומתרץ, ע"פ מה דנפסק בש"ע אור"ח סימן ר"ד ס"ק ז' דעל שתיית מים אין מברכים עליו רק כששותהו לצמא, אבל אם שותהו רק כדי להוריד עצם שנתקע בגרון אין מברכים על המים, משא"כ בשאר משקים מתוקים מברכים עליהם בכל אופן, לכן אומרת הגמ' שתורה נמשלה למים שכן אדם מתחבר לזה רק כשהוא שותה את זה לצמא, ולא כשלומד תורה בשאר פניות והוספתי בדרך צחות ולא כשחנקתיה אמציה, שחונקים אותו שילמוד אז אינו מתחבר לתורה רק כשותהו לצמא.

ובמפרשים כתבו לבאר דבר נפלא: הא דאיתא במשנה ברכות מ"ד עמוד א' השותה מים לצמאו "מברך שהכל נהיה בדברו" רבי טרפון אומר "בורא נפשות רבות וחסרונן" דהנה הלומד תורה לשמה, מכל דיבור ודיבור נברא מלאך וגם ע"י זה יזכה שיהיה בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים כדכתיב ותגור אומר ויקם לך, והנה התורה נמשלה למים כדאיתא בגמ' אין מים אלא תורה, וזה הפירוש במשנה "השותה מים לצמאו" דהיינו שלומד תורה בחשקות ולשמה אומר "שהכל נהיה בדברו" דהיינו שיזכה שהקב"ה יקיים מה שיגזור, רבי טרפון אומר "בורא נפשות רבות" שע"י לימוד התורה הוא בורא נפשות רבות דמכל דיבור ודיבור נברא מלאך, כך כתב בדברי מהר"י"א על התורה לקוטים ע"מ קל"ח ע"מ ב', [קטע זה מתוך שיחה שפסחתי לבחורי ישיבת סקווירא לונדון מוצאי שבת פרשת בא בעיירת היסבון הסמוכה ללונדון בראשות הגה"צ חיים מאיר שליט"א בנו של כ"ק מרן האדמו"ר מסקווירא שליט"א]

מכתבים למערכת

מדוע מי ששולט בשתי ידיו חייב להניח תפילין הרי כיון שאין לו יד כהה יהא פטור מתפילין

מה שהקשטם בשם החתם סופר והרבי עקיבא אייגר על הא דקמ"ל אורי"ח סימן כ"ז ס"ק ו' אם שולט בשתי ידיו, מניח בשמאל כל אדם דיש להקשות כיון דכתיב ידכה ודרשינן דבעינן להניח על יד כהה א"כ שולט בשתי ידיו לא יניח דהא לית ליה יד כהה ותרצתם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת הכהן גראס שליט"א

דומ"צ, מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, אוצר הפוסקים

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בגמ' בכורות מ"ה ע"ב מחלוקת רבי ורבנן בכהן השולט בשתי ידיו האם כשר לעבוד בבית המקדש האם הוא בעל מום, רבי סבר דהוויא מום משום דיד ימין התחיל לעשות כחש עד שנעשה שוה לשמאל ולכן הוה מום, ורבנן סבירא ליה ליד השמאל נעשה אח"כ בריא יותר ושוה כוחו להימין ולכן לא הוויא מום, וא"כ ממה נפשך ניחא לרבי דסבירא ליה דהימין התחיל להיות חלש כשמאל א"כ שייך יד כהה על יד שמאל לפני שהתחיל יד ימין להיות חלש, וכן לרבנן דסבירא ליה בשולט שתי ידיו דיד שמאל נעשה אח"כ חוק כימין, אבל בתחילה היה השמאל חלש ורק אח"כ נעשה חזק כימין לכן שייך יד כהה על יד שמאל.

הגאון הנפלא מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א לייקוד, מח"ס "אוצרות היס"ע על מסכת ברכות

נראה להעיר, דבספר חבצלת השרון פרשת ואתחנן תירץ דיש שני חלקים במצות תפילין, חדא מצות קשירה כדכתיב וקשרתם לאות על ירך ושנית מצות שימה כנגד הלב כדכתיב ושמתם את דברי אלה על לבבכם. לפי"ז מ' ששתי ידיו ימין ואין לו יד שמאל הוי הדין שצריך להניח תפילין על היד שכנגד הלב דאף שהאטר מניח בימין לפי שהוא יד כהה שלו היינו לפי שיש לו שמאל דידיה אך מי ששולט ב' ידיו ואין לו שמאל כלל הדר דינא שהוא צריך להניח תפילין על היד שכנגד הלב.

מדוע קבעו תענית בערב פסח לבכורים הרי היה צריך לקבוע יום שמחה זכר לנס ההצלה

מה שהקשטם בשם אחרונים על הא דאיתא בטור אורח חיים הלכות פסח סימן ת"ע ז"ל גרסינן במסכת סופרים הבכורות מתעניין בערב פסח, והטעם זכר לנס שניצולו ממכת בכורות, דיש להקשות מדוע קבעו תענית זכר לנס הצלת הבכורות, וכי לא היה מתאים יותר לצייין את נס ההצלה ע"י שמחה ויום טוב דוגמת פורים שקבעו ימי משתה ושמחה זכר להצלה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון משה יהודא פריד שליט"א ברזיל

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עלית

הרה"ג רבי גרשון חיים באס שליט"א קרית משה י-ם

הבה"ח דוד יואל וינופבלד שליט"א ישיבת סאטמאר בני ברק

נראה לצייין עוד טעם מובא בספר הליכות שלמה על חג הפסח מהגרש"ז זצ"ל מדוע צמים הבכורים בערב פסח משום שעבודת בית המקדש בתחילה היו צריכים לעשות הבכורים ובליל חטא העגל נלקח מהם העבודה ונתנה ללויים, וביום י"ד ניסן מידי שנה בשנה שכלל ישראל עלו לרגל והביאו קרבן פסח ושאר קרבנות נזכרו הבכורים שבעצם את העבודה הואת הם היו צריכים לעשות רק נדחו בגלל חטא העגל ולכן עשו תשובה וצמו ואח"כ שראו שהצום מקשה עליהם חיזקו את עצמם ע"י תורה ועשו סיום.

הרה"ג רבי ישעי' יצחק פרונקל שליט"א ירושלים

מה שהבאתם בשם כמה אחרונים שיש לגרום שהבכורות מתעניין ולא מתעניין, נראה לצייין מה שכתב בזה בנמוקי אורי"ח סימן ת"ע להנהיג ממוקאטש זצ"ל על דבר אשר יצא קונטרס הנוכל אשר תלה בוקי סרוקי בשם צדיק אחד ז"ל לומר כי טעות סופר הוא בטור ושלחן ערוך ובמקום הבכורות מתעניין בערב פסח, צריך לומר מתעניין, ואין כדי להשיב על דברי בורות והבליו, אך הירושלמי פסחים פרק י' הלכה א' דרבי לוי גס חמץ לא אכל בערב פסח משום דהיה בכור, מוכיח בפירוש שלא לאכול רק להתענות, אבל מיום שנפרץ העולם גם בספרי המעשיית של מפייח כזבים צריכים להזהיר ההמון שלא לסמוך ולא לעשות כמעשיהם.

הרה"ג רבי יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לצייין דבספר קול תודה על מליית אסתר ז' ח' בהג"ה מהגאון רבי שבתי ליפשיץ זצ"ל דומ"ץ אורשו"א מתרץ ע"פ מה דאיתא בתרגום יחזקאל בראשית ד' ד' דקין קינא והרג להלב אחיו ביום י"ד בניסן, ומטעם זה נראה דען כן נוהגים הבכורים להתענות בערב פסח, דקין היה הבכור לכל הנולדים, והבכור הראשון חטא ביום זה, והביא רציחה לעולם ועל כן בעבור זה צריכים הבכורים להתענות.

איך יכלה צפורה יכולה למנות שליח שימול את בנה הרי כל דבר שאין יכול לעשות אין יכול לשלוח שליח

מה שהקשטם בשם אחרונים, לפי תרוץ אחד של הגמ' ע"י כ"ז שהקשה למ"ד דאשה פסולה למול איך צפורה מלה את בנה, ותירץ הגמ' דצפורה אמרה לשליח שימול את בנה, דקשה איך חל השליחות, הרי כיון דהיא אינה חייבת במילה הוויא בכלל כל מידי דלא מצי עביד לא מצי משויא שליח, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון הנפלא רבי שלמה הכהן גראס שליט"א רב ו"מ בברוקלין

נראה לתרץ בכמה אופנים **האחד** לפי מה שחידש הבית יצחק בשו"ת אורי"ח סימן י"ג ס"ק י"ד דאף דכל מילתא דאיהו לא מצי עביד לא מהני למעביד שליחא קידושין כ"ג ע"ב אבל פועל מהני דידו כידו, ושליח בשכר הוה כפועל עיין שו"ת ח"י"מ סי' קה ס"ק א' והסבר הדבר י"ל דבפועל או השכר השליח מוסר כוחו להמשלח ובאמת המעשה נעשה בכח השליח אלא דחידשה תורה דיש כח ביד שליח למסור מעשה להמשלח ומיעיל להמשלח ודו"ק כי קצרת מאוד, ולפי"ז י"ל דצפורה עשתה שליח בשכר ולכן מהני, **השני** לפי שיטות התוס' רי"ד קידושין כ"ט ע"א שהאב א"צ אלא להתעסק ולהשתדל שיהא בנו מהול ושיטת מהר"ח אור דרו"ע שו"ת סימן י"א שאפילו להתעסק א"צ וסגי כל שבנו מהול ואפילו נימול שלא בהשתדלות האב, ג"כ קיים האב את המצוה ורק האחריות על המילה מוטלת על האב ועיין מש"כ הגרע"א ע"ז כ"ז ע"א ולחייב זה וודאי מהני השליחות לצפורה.

מי שיש לו הלב על צד ימינו באיזה יד יניח תפילין

מה שדנתם בשם הפוסקים במי שיש לו הלב על צד ימינו באיזה יד יניח תפילין, כיון שהא דמניחים ביד שמאל דבעינן שתהא שימה כנגד הלב.

הרה"ג רבי אהרן ברוך ציריק שליט"א כולל מועד דרבי אליעזר סטפן ביהמ"ד בית יהושע

מאוד מאוד נהניתי ושמחתי לראות המראי מקומות בענין מי שיש לו הלב על צד ימינו באיזה צד יניח תפילין, בגלל שאני כן נולדתי עם מום זה שהלב הוא בצד ימין (אם אפשר לקראתו בכלל מום, אחרי שכבר כתב החכם מכל אדם בקהלת פרק י' פרק ב' "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו" ואפילו שטרחו כל המפרשים לפרש זה בדרך משל אבל אולי אין מקרא יוצא מידי פשוטו וצ"ע) אולם ראה זה פלא, וההשגחה פרטית ממש, מאת הבורא יתברך שמו שומלד זה גם כן נולדתי כעיסור יד ונמצא שאני מניח תפילין על היד הימני שלי, שהוא ממש גם כן כנגד הלב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

מדוע מאחרין האנשים לבא לבית הכנסת ביו"ט וכי הגברים מכינים את הסעודה

מה שהקשטם בשם היעב"ץ על הא דאיתא בגמ' מגילה כ"ג עמוד א' דביום טוב מאחרין לבא לבית הכנסת, וברש"י שצריך לטרוח בסעודת יום טוב, דיש להקשות הרי להכין צרכי הסעודה זה לא מלאכת אנשים, א"כ מדוע הם מאחרים, ומתרץ היעב"ץ דהגברים צריכין לשמור הבית והבנים בעוד שנשותיהן עסוקות בצרכי הסעודה, גם הנשים צריכות סיוע אנשיהן.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

נראה לתרץ לדמה לא נאמר שהנשים גם רוצות לבא לתפלה חגיגית בבית הכנסת לתפלת יום טוב, ובפרט לשיטת המגן אברהם שאשה חייבת בקריאת התורה לכן מאחרין את התפלה כדי שתספיק לבא לתפלה.

הרה"ג רבי שלמה אליעזר מנחם שפילמאן שליט"א קרית יואל מאנארא

נראה להעיר, דעלה ברעיוני להביא סעד לדבריו של היעב"ץ דצריכים הבעלים לסייע לבעלים לנשים בטורח הסעודה מהא דאיתא בגמ' שבת פ"ח ע"א דביום שישי בסיון לא עלה משה להר משום טורח שבת, הרי קמן דאף משה רבינו רבן של ישראל הוצרך לסייע בעצמו בטורח הכנות לשבת בביתו, ומובן דאפשר ללמוד מטורח הכנות שבת לסעודות טורח יו"ט.

הרה"ג יצחק קדמון שליט"א א' שלמים

מה שהקשטם מדוע ביו"ט מאחרים לבוא לביהכ"ס, הרי הנשים הן המכינות את צרכי הסעודה, י"ל בפשיטות דהרי מי שאין לו אשה או שאשתו חולה רח"ל וכדו' צריך לטרוח בעצמו בהכנת צרכי הסעודה, ואם יתחילו את התפילה מוקדם, הרי אותו שאין לו אשה ומתעכב יפסיד תפילה בציבור, לכן גם שאר האנשים שיש להם נשים שיכינו סעודה, מתחשבים בו ומתחילים את התפילה מאוחר יותר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב **אהרן יאקאב** שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת אמו

ה"ה מרת **אסתר דרייזל** בת הרה"צ **שלום זאב** ע"ה

נפטרה י"ח שבט תשל"ז ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג רבי **מאיר שלאף** שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו תחי' עב"ג י"ו במז"ט

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג **פרץ לוי** שליט"א בני ברק

מנאמני פוסק הדור מרן בעל השבט הלוי זצ"ל

לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח **יואל ישעי'** שליט"א עב"ג

בת הרה"ג **אברהם חיים גראס** שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב **שלום אליעזר קליין** שליט"א לונדון

לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה